

УДК 343.985:343.132:343.7

Запотоцький А. П. – кандидат юридичних наук, здобувач Національної академії внутрішніх справ, м. Київ; ORCID 0000-0003-4965-2862

Особливості початкового етапу розслідування злочинів у сфері будівництва в окремих зарубіжних країнах

Проаналізовано особливості початкового етапу розслідування злочинів у сфері будівництва в окремих зарубіжних країнах, на підставі чого сформульовано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняних методик розслідування цих злочинів. Найкориснішими для України визначено окремі методики початкового етапу розслідування аналізованої категорії злочинів у країнах Європи та США. У цих країнах організація та методика досудового розслідування полягає в збиранні й вивченні фінансово-господарських документів будівельної компанії та контрагентів. Аналіз фінансово-господарських документів здійснюють аудитори, бухгалтери, економісти. У більшості досліджуваних країн останніх залучають не лише як експертів для проведення експертизи, а й як учасників слідчих груп. Позитивним для запровадження під час розслідування злочинів у сфері будівництва є створення Єдиного реєстру будівельного обладнання, що сприяє відшкодуванню шкоди, виявленню викраденого майна та запобіганню вчиненню інших злочинів. Для підвищення якості досудового розслідування запропоновано акцентувати увагу на розвиткові навичок слідчого, його обізнаності щодо фінансово-господарських операцій, які здійснюють на будівництві, підвищенні рівня знань у сфері бухгалтерського обліку, процедур державних закупівель, податків та інших сфер будівництва, пов'язаних з учиненням злочинів. Важливе значення під час досудового розслідування злочинів у сфері будівництва відіграє отримання інформації з державних реєстрів та інших відкритих джерел інформації з використанням аналітичних інструментів, зокрема сучасних аналітичних систем поліцейської діяльності (Intelligence Led Policing).

Ключові слова: початковий етап; розслідування; злочини; сфера будівництва; слідчі групи; кримінальне переслідування; досудове розслідування.

Постановка проблеми. Запровадження в правозастосовну практику нових методик і тактик є одним зі способів захисту суспільства та держави від ризику вчинення злочинів, зокрема у сфері будівництва, і забезпечення відшкодування завданої шкоди. Це можливо на підставі вивчення досвіду розслідування злочинів у сфері будівництва країн, які мають значно нижчі показники злочинності в цій сфері. Концепція досудового розслідування злочинів зазначеної категорії в кожній державі має певну специфіку, зумовлену способами їх учинення, суспільною небезпечністю, наслідками, яких вони завдають суспільним інтересам, і рівнем злочинності. Вивчення зарубіжного досвіду надасть можливість шляхом теоретичного осмислення визначити й обґрунтувати саме ті особливості, які можна впровадити в діяльність слідчих підрозділів в Україні з метою підвищення ефективності досудового розслідування. Водночас

детальне дослідження зарубіжного досвіду дає змогу віднайти нові способи забезпечення відшкодування шкоди, використати найраціональніші ідеї, підходи та методи досудового розслідування, а також виявити можливості їх застосування в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання досудового розслідування злочинів у сфері будівництва були предметом дослідження О. В. Батюка, А. Ф. Волобуєва, Н. М. Внукова, Н. Я. Дондика, З. Б. Живка, А. Б. Камоцького, С. В. Князева, П. В. Кобзаренка, В. П. Коржа, О. В. Курмана, О. Г. Костроміна, Х. М. Михайлова, С. В. Нагачевського, Ю. Я. Олійника, В. Д. Поливанюка, І. М. Попова, В. В. Тацієнка, П. П. Чеберяка, Г. М. Чернишова, С. С. Чернявського, А. О. Шелохова. Водночас учені здебільшого не аналізували закордонний досвід досудового розслідування злочинів у сфері будівництва, що зумовлює необхідність здійснення такого дослідження.

Метою статті є вивчення особливостей початкового етапу розслідування злочинів у сфері будівництва в окремих зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз досвіду низки європейських країн (Румунія, Польща, Греція, Франція, Велика Британія, Іспанія, Норвегія, Хорватія, Литва, Латвія, Бельгія, Італія та США) свідчить про те, що засади розслідування злочинів у сфері будівництва схожі на ті, які застосовують в Україні. Однак є певна відмінність меж повноважень слідчого та прокурора. В окремих країнах функціонують *національні реєстри будівельного обладнання*, які забезпечують легкий пошук викраденого майна (США). Натомість у деяких європейських країнах досудове розслідування здійснюють *міжгалузеві та міжнародні слідчі групи*, що забезпечує якіснішу взаємодію та ефективність збирання доказів.

Підставою для початку досудового розслідування злочинів у сфері будівництва в більшості країн є заяви про вчинення злочину певної категорії чи самостійне виявлення його правоохоронними органами. У разі отримання заяви про злочин слідчий має визначити компетенцію стосовно підслідності, права й обов'язки щодо подання заяви, джерела заяви про злочин, мотиви звернення. Заяву про злочин може бути подано в довільній формі, проте якщо заявник особисто звернувся до відділення поліції, то заяву приймають у вигляді рапорту або протоколу (Польща, Греція, Франція, Норвегія, Литва) [1]. Джерелом інформації про злочин також може бути заява офіційного органу, який пов'язаний з будівництвом нерухомості, є забудовником або інвестором [2].

На органи поліції покладено обов'язок здійснення кримінального переслідування, однак щодо його доцільності остаточне рішення вповноважений приймати прокурор. Перебіг кримінального провадження можна умовно поділити на дві стадії: розгляд справи по суті та виконавче провадження. Стадію розгляду справи по суті поділяють на три складові: попереднє провадження або розслідування; попередній розгляд; судове провадження або судовий розгляд.

На стадії попереднього провадження або розслідування особа має статус підозрюваного. Попереднє провадження або розслідування здійснює поліція та прокуратура. Головною метою їхньої діяльності під час розслідування злочинів у сфері будівництва є встановлення факту місця та часу вчинення злочину, ідентифікація потерпілих осіб, визначення кола підозрюваних, свідків та інших осіб, які володіють інформацією, забезпечення доказового матеріалу, отримання доказів і визначення мотивів злочину. Слідчі поліції здійснюють відкриті заходи та заходи під прикриттям. До відкритих заходів належать: заходи на місці злочину; допит/опитування, обшук, збереження доказів та їх вилучення, затримання особи за необхідності, проведення одночасного допиту. До заходів під прикриттям належать контроль через телекомунікаційні засоби, спостереження, розшук, використання слідчих під прикриттям, агентури, інформаторів (Румунія, Польща, Франція, Іспанія, Норвегія, Італія) [3].

Під час розслідування злочинів у сфері будівництва слідчий здійснює оцінювання та порівняння матеріалів кримінального провадження, перевіряє інформацію, отримує міжнародну правову допомогу в разі необхідності для передання справи до суду. Слідчі прокуратури на підставі зібраних слідчим матеріалів готують справу для направлення до суду, складають обвинувальний акт, надають доручення слідчим щодо подальшого досудового розслідування злочинів у сфері будівництва, приймають рішення щодо його спрямування [4].

Таким чином, модель побудови досудового розслідування в більшості досліджуваних країн передбачає значно ширші повноваження прокурора на стадії досудового розслідування. Останній приймає процесуальні рішення у справі, дає вказівки щодо проведення процесуальних дій. Процесуальні рішення про спрямування кримінального провадження щодо злочинів у сфері будівництва вповноважений приймати прокурор.

Під час розслідування злочинів у сфері будівництва джерелами доказів є: експерти, які проводять дослідження фінансово-господарських документів, будівельних матеріалів тощо; висновки, які є очевидними; документи; свідчення свідків

та очевидців [5]. Розрізняють речові та особистісні докази. До речових належать дактилоскопічні сліди (здебільшого наявні в разі вчинення крадіжок будівельних матеріалів, викрадення обладнання); об'ємні сліди, наприклад, відбитки від інструментів (у разі вчинення викрадення майна); сліди речовин (у разі нещасних випадків на будівництві); сліди речей (у разі вчинення всіх видів злочинів, пов'язаних із будівництвом, зокрема шахрайств і службових злочинів); ситуаційні сліди (у разі вчинення всіх видів злочинів, пов'язаних із будівництвом залежно від ситуації) [6]. До особистісних доказів належать показання обвинуваченого, свідків, експертів [7].

У більшості країн основними слідчими (розшуковими) діями, спрямованими на збирання доказів у сфері будівництва, є допит свідка, проведення експертиз, обшуків, прослуховування телефонних розмов, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. До матеріалів провадження долучають фінансово-господарські документи, що засвідчують наявність дозволів на здійснення будівництва, проектно-кошторисну документацію на будівництво, перелік та обсяги фактично виконаних будівельних робіт, вартість фактично виконаних робіт із будівництва, звітну документацію, вартість об'єкта нерухомості, списання будівельних матеріалів, нарахування та виплату заробітної платні тощо. Статутні документи характеризують організаційну структуру компанії, дії керівників, матеріально відповідальних осіб, бухгалтерів. Бухгалтер компанії забудовника, зазвичай, також причетний до вчинення злочину або йому відомо про його вчинення [8]. Тому це також ураховують слідчі під час формулювання слідчих версій досудового розслідування цього виду злочинів і в плануванні проведення слідчих (розшукових) дій.

Основні положення досудового розслідування злочинів у сфері будівництва в *Румунії* є такими самими, як під час розслідування злочинів іншої категорії. Водночас вони мають і певні особливості. Зокрема, важливим й ефективним інструментом, який використовують під час розслідування злочинів у сфері будівництва, є аналіз фінансово-господарських відносин забудовника з контрагентами (підрядниками й субпідрядниками) та іншими підприємствами, установами, організаціями, які перебувають у господарських відносинах [9].

Під час досудового розслідування злочинів цієї категорії слідчі беруть до уваги аналіз бухгалтерської звітності та платіжних документів, ураховують суттєві умови договору й інші корпоративні документи, пов'язані з проведенням будівництва, закупівлею будівельних матеріалів тощо. Такі дані можуть мати важливе доказове значення, оскільки є єдиним відображенням

злочинної діяльності [10]. Для формулювання версій слідчі враховують специфіку прийняття рішень у будівельній компанії, керівники якої є потенційними підозрюваними, визначають коло підозрюваних осіб і планують проведення слідчих (розшукових) дій, щоб запобігти знищенню доказів [11].

Належну увагу приділяють плануванню слідчих (розшукових) дій, які забезпечують успіх досудового розслідування в зарубіжних країнах. Під час планування визначають необхідні сили та засоби для забезпечення їх ефективної реалізації в умовах значних за площею територій або великих будівельних об'єктів [12].

Методи аналізу фінансово-господарських відносин забудовника з контрагентами під час досудового розслідування злочинів у сфері будівництва застосовують з певними відмінностями в більшості досліджуваних країн, зокрема в Польщі [13], Грузії [14], Франції [15], Великій Британії [16].

Під час досудового розслідування злочинів у сфері будівництва важливе значення набуває отримання інформації з державних реєстрів та інших відкритих джерел інформації з використанням аналітичних інструментів, зокрема із застосуванням сучасних аналітичних систем поліцейської діяльності (Intelligence Led Policing, ILP). Засадами такої діяльності є здійснення кримінального аналізу, спрямованого на ідентифікацію і точне визначення взаємозв'язків між відомостями, що стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних із ними, і даними, що надходять з різних джерел, а також їх подальше використання правоохоронними органами й судами [17]. Досвід збирання доказів з використанням аналітичних методів, зокрема під час розслідування злочинів у сфері будівництва, поширений у Монако [18], Норвегії [19], Хорватії [20], Великій Британії [21], Ізраїлі [22], Люксембургу [12], Іспанії [23] та Литві [24].

У разі вчинення злочинів у сфері будівництва важливим є встановлення збитків, завданих державі чи особі незаконними діями підозрюваних. Це стає можливим на підставі вивчення фінансово-господарської документації, проведення аудиторських перевірок і документальних ревізій. Вивчення та аналіз фінансово-господарської документації будівельної компанії забудовника здійснюють бухгалтери, аудитори, інші спеціалісти в цій галузі [25].

У Великій Британії під час розслідування злочинів у сфері будівництва увагу акцентують на детальному вивченні грошових переказів з рахунку компанії-збудовника на рахунки інших фізичних і юридичних осіб. У разі виявлення ознак злочину детально аналізують ключові показники відчуження нерухомості,

здійснюють перевірку договорів купівлі-продажу, законність одержаних доходів від масштабних продажів. Значні маркетингові витрати можуть бути ознаками правопорушення [26]. Ключовим елементом розслідування злочинів цієї категорії є комплексне вивчення фінансово-господарських документів. Після збирання всієї інформації, що стосується функціонування діяльності будівельної компанії та підозрілих фінансово-господарських операцій, застосовують методiku порівняльного аналізу документів [27]. Першочерговими слідчими (розшуковими) діями, які проводять під час досудового розслідування злочинів у сфері будівництва, є допит, обшук, економічна експертиза.

Досліджують діяльність контрагентів, з якими співпрацювала будівельна компанія, також органи досудового розслідування Грузії, Іспанії та Франції [28]. Зважають на строки, зазначені в договорах: їх розбіжність може свідчити про підозрілість фінансово-господарських операцій. У Болгарії, Німеччині, Ізраїлі та Італії непоодинокими є випадки укладення декількох договорів, предметом яких є одна й та сама операція, здійснювана на будівництві. Один з договорів може бути конфіденційним. Договір укладають у конфіденційній формі для приховування будь-якої фінансово-господарської операції. Крім того, договір може бути укладено числами, що вже минули, і це також треба враховувати.

За даними поліцейської дирекції *Словенії*, сфера будівництва належить до однієї з найкорумпованіших [29]. Як і в Україні, корупційні ризики в цій країні пов'язані з необхідністю отримання низки дозволів на проведення будівництва, тендерів на державних установах щодо здійснення будівельних робіт і реконструкції, купівлі земельних ділянок для будівництва тощо.

Процес виявлення та розслідування злочинів у сфері будівництва в *Словенії* передбачає виявлення злочину, встановлення підозрюваних осіб, інформування державного обвинувача про злочин і про підозрюваних осіб, порушення провадження, складання плану дій, підготовку запитів щодо надання інформації з реєстрів: експертно-криміналістичного центру, податкової адміністрації; митної служби Республіки Словенія; ринку цінних паперів; департаменту щодо запобігання фактам відмивання коштів [30]. Таку схему досудового розслідування злочинів у сфері будівництва застосовують поліцейські підрозділи Ізраїлю, Люксембургу, Польщі, Іспанії.

Особливість досудового розслідування злочинів у сфері будівництва в *Словенії*, Бельгії, Франції, Люксембургу, Польщі та Монако полягає в тому, що поліція вповноважена виконувати лише процедуру попереднього збирання доказів, так звану

неформальну частину досудового розслідування. Процедуру дослідження доказів забезпечує суддя [31]. Таким чином, поліція здійснює «поліцейське дізнання». Власне збирання доказів належить до компетенції слідчого судді. Матеріали, зібрані поліцією, не вважають доказами у справі [32]. Вони є основою для подальшого дослідження обставин кримінального провадження, яке здійснює суддя. Така модель досудового розслідування відрізняється від системи досудового розслідування, запровадженої в Україні після прийняття КПК 2012 року.

Під час проведення досудового розслідування злочинів у сфері будівництва в *Хорватії* на поліцію покладено обов'язок збирання фактичних даних про злочин і направлення зібраних матеріалів прокурору. У разі виявлення ознак кримінального правопорушення поліція повинна довести її зміст до відома прокурора невідкладно, але не пізніше ніж через 24 год з моменту початку збирання інформації про злочин [33]. Згідно з КПК Хорватії, державний прокурор може самостійно провести досудове розслідування злочинів у сфері будівництва або доручити це департаменту поліції [34]. Підприємства, установи й організації зобов'язані надавати інформацію на вимогу поліції, прокурора, крім тієї, що становить охоронювану законом таємницю [35]. Прокурор наділений повноваженнями координувати діяльність юридичної особи, яку підозрюють у вчиненні злочину, до прийняття рішення слідчим суддею про накладення арешту на майно [4]. Прокурор має право вилучати гроші, цінні папери, об'єкти й документацію, що може бути доказом у кримінальному провадженні. Він також може витребувати інформацію про зібрані, опрацьовані та збережені дані щодо підозрілих фінансово-господарських операцій [36]. Прокурор ініціює запити в разі необхідності консолідації операцій і заходів досудового провадження, швидшого й ефективнішого виконання слідчих дій і вирішення питань досудового розслідування. У процесі проведення досудового розслідування прокурор уповноважений скликати консультативні наради для визначення та перевірки методів роботи, результатів проведення операцій, обміну зібраних даних і визначення напряду єдиних довідкових операцій поліції та інших державних органів [37].

Практикують створення слідчих груп і міжнародних слідчих груп за необхідності. Слідчі групи є ефективним інструментом для досягнення завдань кримінального провадження. До розслідування злочинів у сфері будівництва залучають поліцію, податкову поліцію, фахівців, які мають безпосередній доступ до інформаційних систем, бухгалтерів, аудиторів,

спеціалістів у банківській сфері [38]. Створення міжгалузевих слідчих груп забезпечує швидкий обмін інформацією, прямий доступ до реєстрів. Досудове розслідування злочинів міжгалузевими слідчими групами здійснюють також у Румунії, Франції, Іспанії, Болгарії, Норвегії, Нідерландах і Польщі. Міжнародні слідчі групи створюють за наявності інформації про встановлення місцезнаходження майна, на яке може бути накладено арешт, в іншій державі, встановлення зв'язку з транснаціональною злочинністю. В Україні злочини у сфері будівництва також розслідують слідчі (слідчо-оперативні) групи. Однак, згідно з результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень, міжнародні слідчі групи під час розслідування злочинів цієї категорії не створюють.

Позитивним слід вважати досвід *США*, де функціонує національний реєстр будівельного обладнання. Його головним призначенням є підвищення ефективності зусиль з координації протидії незаконному заволодінню коштами та майном, а також шахрайським діям.

Висновки. Таким чином, злочини у сфері будівництва є специфічним сегментом сучасної економічної злочинності в різних державах, водночас, наявні спільні ознаки й закономірності їх розслідування.

Найбільш корисними для України є окремі методики початкового етапу розслідування зазначених злочинів у Румунії, Болгарії, США, Греції, Англії, Німеччині, Словенії, Хорватії та Естонії. У зазначених країнах організація та методика досудового розслідування полягає в збиранні й аналізі фінансово-господарських документів будівельної компанії та контрагентів. Аналіз фінансово-господарських документів здійснюють аудитори, бухгалтери, економісти. У більшості досліджуваних країн останніх залучають для проведення експертизи не лише як експертів, а і як учасників слідчих груп.

Позитивним для запровадження під час розслідування злочинів у сфері будівництва є створення Єдиного реєстру будівельного обладнання, що сприяє забезпеченню відшкодування шкоди, виявлення викраденого майна та запобігання вчиненню інших злочинів.

Для покращення якості досудового розслідування слід акцентувати увагу на розвиткові навичок слідчого, його обізнаності щодо фінансово-господарських операцій, які здійснюють на будівництві, підвищенні рівня знань у сфері бухгалтерського обліку, процедур державних закупівель, податків та інших сфер будівництва, пов'язаних з учиненням злочинів.

Під час досудового розслідування злочинів у сфері будівництва важливе значення має отримання інформації з

державних реєстрів та інших відкритих джерел інформації з використанням аналітичних інструментів, зокрема сучасних аналітичних систем поліцейської діяльності (Intelligence Led Policing).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Economist Bavarian baksheesh: The stench of bribery at Siemens signals a wider rot in Europe, 18 December, 2008 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>. – Title from the screen.
2. Pre-Trial and Trial Procedures [Electronic resource] // A Handbook for Criminal Procedure in Cambodian Courts, 2013. – Access mode: <http://sithi.org/tmp/admin/article/files.pdf>. – Title from the screen.
3. Opinion of the Prosecutor's Office of the Republic of Bulgaria on questions posed in the Green Paper [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/files.pdf>. – Title from the screen.
4. Bojadjieva J. World factbook of criminal justice systems Norway [Electronic resource] / J. Bojadjieva, L. Bygrave // Norwegian Research Centre for Computers and Law. – Access mode: <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/wfbcjsn.pdf>. – Title from the screen.
5. Morgenstern C. Pre-trial detention in Europe: Facts and Figures and the need for common minimum standards, to be published in Trier [Electronic resource] / C. Morgenstern // Europäische Rechtsakademie (ERA). – 2008. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/RegData.pdf>. – Title from the screen.
6. Missing the point lack of adequate investigation of hate crimes in Bulgaria [Electronic resource] // Amnesty International, International Secretariat, United Kingdom. – 2015. – Mode of access: https://amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2016/02/Missing_the_point_-_FINAL_version_EN_for_print.pdf. – Title from the screen.
7. A Guide For Consumers to Help Protect Against Identity Theft [Electronic resource] // Crystal Drive. Arlington, United States of America, February, 2010. – Access mode: <http://www.ncpc.org/resources/files/.../theft/NCPC-ID%20Theft.pdf>. – Title from the screen.
8. Ballin H. The System of Criminal Investigation in the Netherlands [Electronic resource] / H. Ballin // Anticipative Criminal Investigation: Theory and Counterterrorism Practice in the Netherlands and the United States. – 2012. – Mode of access: <http://www.springer.com/978-90-6704-842-2>. – Title from the screen.
9. Albanese J. Where Organised and White Collar Crime Meet: Predicting the Infiltration of Legitimate Business [Electronic resource] / J. Albanese // Contemporary Issues in Organised Crime. – N. Y. : Willow Tree Press, 1995. – Mode of access: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/pr/204370.pdf>. – Title from the screen.
10. A comparison between French and Dutch pre-trial investigation [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.wodc.nl/binaries/job194-summary_tcm28-78878.pdf. – Title from the screen.
11. Anthony G. Criminal procedure in Israelsome comparative aspects [Electronic resource] / G. Anthony// University of Pennsylvania law review. – Mode of access: <http://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi>. – Title from the screen.
12. Arlacchi P. La mafia im prenditrice [Electronic resource] / P. Arlacchi. – Bologna: Il Mulino, 2007. – Mode of access: <http://www.pinoarlacchi.it/images/stories/files/La%20mafia%20imprenditrice.pdf>. – Title from the screen.
13. Oilinki J. Means Of Detecting And Investigating Corruption Offences And Joint Investigation Teams [Electronic resource] / J. Oilinki // Effective means of investigation and prosecution of corruption. – Bucharest, 2010. – Mode of access: <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>. – Title from the screen.
13. Dovydas Vitkauskas Grigoriy Dikov Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human [Electronic resource] // Council of Europe human

rights handbooks. – Mode of access: <https://rm.coe.int/168007ff57>. – Title from the screen.

14. Dubourg R. Organised crime: revenues, economic and social costs, and criminal assets available for seizure [Electronic resource] / R. Dubourg, S. Prichar. – London : Home Office Online Report, 2009. – Mode of access: <https://www.gov.uk/government/publications/organised-crime>. – Title from the screen.

16. Boda J. The Current Status of Police Reform in Georgia [Electronic resource] / J. Boda, K. Kakachia. – Mode of access: <https://www.google.com.ua/url>. – Title from the screen.

17. Білоус Р. В. Протидія злочинам у сфері економіки шляхом запровадження моделі, керованої аналітикою: зарубіжний досвід / Р. В. Білоус // Тіньова економіка: світові тенденції та українські реалії : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 черв. 2017). – Київ, 2017. – С. 154–156.

18. Code of Criminal Procedure of the Principality of Monaco [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.oijj.org/en/docs/general/code>. – Title from the screen.

19. Smolej M. Time management of justice systems: a Northern Europe study [Electronic resource] / M. Smolej, T. Johnsen // European commission for the efficiency of justice (CEPEJ). – Access mode: <https://www.coe.pdf>. – Title from the screen.

20. The role of the public prosecutor in Germany [Electronic resource] // The role of the public prosecutor in the European criminal justice systems, Vander Beken. – Mode of access: http://bim.lbg.ac.at/sites/files/bim/Final_Project_Document_en.pdf. – Title from the screen.

21. The Criminal Procedure Rules. The Criminal Practice Directions, 2014 [Electronic resource] // Contents list of rules and practice directions. – Mode of access: <http://www.justice.gov.uk.pdf>. – Title from the screen.

22. Criminal Procedure Code of Luxembourg [Electronic resource] // French version. – Mode of access: http://www.unodc.org/cld/document/lux/1808/criminal_procedure_code_of_luxembourg.htm. – Title from the screen.

23. Pre-trial detention in Lithuania [Electronic resource] // Communiqué issued after the meeting of the local expert group. – Lithuania, 2013. – Access mode: https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/130910_Lithuania-PTD_Final_EN.pdf. – Title from the screen.

24. Rose-Ackerman S. Judicial Independence and Corruption. In Transparency International, Global Corruption Report, 2007 [Electronic resource] // Corruption in Judicial Systems, Cambridge University Press, Cambridge. – Mode of access: <http://www.google.com.ua>. – Title from the screen.

25. Lewis B. What Went Wrong? Western Impact and Middle Eastern Response, OUP, 2001 [Electronic resource] / B. Lewis. – Mode of access: <http://www.u4.no/recommended.../global-corruption-report-corruption...judicial-systems>. – Title from the screen.

26. European Commission staff working paper: examining the links between organised crime and corruption [Electronic resource] // Center for the study of democracy. – Brussels. 2010. – Mode of access: <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/doc.pdf>. – Title from the screen.

27. Jure Rus. Effective detection and investigation of corruption [Electronic resource] / Jure Rus // Head of the investigation. National Bureau of Investigation. – Slovenia, 2015. – Mode of access: <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>. – Title from the screen.

28. Sugman Stubbs K. Structural Changes in Slovenian Criminal Procedure over the Last 20 Years [Electronic resource] / K. Sugman Stubbs // Strukturne spremembe

slovenskega kazenskega. – 2015. – Mode of access: <http://www.pf.uni-lj.si/media/sugman.stubbs.summary.2015.pdf>. – Title from the screen.

29. Comparative Analysis on Systems of Preliminary Criminal Proceedings in EU Member States [Electronic resource] // Reform of Pre-Trial Criminal Proceedings in Croatia Analysis, Comparison, Recommendations and Plan of Action. – 2006. – Mode of access: http://bim.lbg.ac.at/sites/files/bim/Final_Project_Document_en.pdf. – Title from the screen.

30. Criminal Procedure Code of Croatia Zakon o kaznenom postupku – informal consolidated. – 2009 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.google.com.ua/ur>. – Title from the screen.

31. Rreshka D. Joint investigative teams: a successful tool to investigate corruption [Electronic resource] / D. Rreshka // Effective means of investigation and prosecution of corruption. – Bucharest, Romania, 2010. – Mode of access: <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>. – Title from the screen.

32. Centre for Retail Research [Electronic resource] // Global Retail Theft Barometer, 2007. – Mode of access: <http://www.globalretailtheftbarometer.com>. – Title from the screen.

33. The French legal system [Electronic resource] // Secrétariat général Service des affaires européennes et internationales (SAEI) Département de l'information et de la communication (DICOM), 2012. – Mode of access: http://www.justice.gouv.fr/art_pix/french_legal_system.pdf. – Title from the screen.

34. Standing A. Rival Views of Organised Crime [Electronic resource] / A. Standing // Institute for Security Studies Monograph February. – 2003. – No. 77. – Mode of access: <http://journals.co.za/content/ismo/2003/77/EJC48731>. – Title from the screen.

35. Opinion of the Prosecutor's Office of the Republic of Bulgaria on questions posed in the Green Paper [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/files>. – Title from the screen.

36. The Practice of pre-trial detention in Poland Research report. Co-funded by the Criminal Justice Programme of the European Commission [Electronic resource] / Helsinki foundation for human rights. – Warsaw, 2015. – Mode of access: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFHR_PTD_2015_EN.pdf. – Title from the screen.

37. Penchev K. High Administrative Court Rulehev [Electronic resource] / K. Penchev // The Chairman of the Central Electoral Commit – tee ph oned, Capital. 2009. – Mode of access: <http://www.izbori2009.com/index.php>. – Title from the screen.

38. NER launches equipment theft prevention Web site [Electronic resource] // Mixing technology and security guards at Ahern Rentals. – Mode of access: <http://www.rentalpulse.com/Articles/tabid/246/ArticleId/7717>. – Title from the screen.

REFERENCES

1. The Economist Bavarian baksheesh: The stench of bribery at Siemens signals a wider rot in Europe, 18 December, 2008. (n.d.). [www.oecd.org](http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf). Retrieved from <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>.

2. Pre-Trial and Trial Procedures. (2013). A Handbook for Criminal Procedure in Cambodian Courts. (n.d.). sithi.org. Retrieved from <http://sithi.org/tmp/admin/article/files.pdf>.

3. Opinion of the Prosecutor's Office of the Republic of Bulgaria on questions posed in the Green Paper. (n.d.). [ec.europa.eu](http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/files.pdf). Retrieved from <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/files.pdf>.

4. Bojadjieva, J., & Bygrave, L. World factbook of criminal justice systems Norway. *Norwegian Research Centre for Computers and Law*. Retrieved from <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/wfbcjsn.pdf>.
5. Morgenstern, C. (2008). Pre-trial detention in Europe: Facts and Figures and the need for common minimum standards, to be published in Trier. *Europäische Rechtsakademie (ERA)*. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/RegData.pdf>.
6. Missing the point lack of adequate investigation of hate crimes in Bulgaria. (2015). Amnesty International, International Secretariat, United Kingdom. (n.d.). *amnesty.org.pl*. Retrieved from https://amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2016/02/Missing_the_point_-_FINAL_version_EN_for_print.pdf.
7. A Guide For Consumers to Help Protect Against Identity Theft. (2010). Crystal Drive. Arlington, United States of America, February. (n.d.). *www.ncpc.org*. Retrieved from <http://www.ncpc.org/resources/files/.../theft/NCPC-ID%20Theft.pdf>.
8. Ballin, H. (2012). The System of Criminal Investigation in the Netherlands. *Anticipative Criminal Investigation: Theory and Counterterrorism Practice in the Netherlands and the United States*. Retrieved from <http://www.springer.com/978-90-6704-842-2>.
9. Albanese, J. (1995). Where Organised and White Collar Crime Meet: Predicting the Infiltration of Legitimate Business. *Contemporary Issues in Organised Crime*. NY: Willow Tree Press. Retrieved from <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/pr/204370.pdf>.
10. A comparison between French and Dutch pre-trial investigation. (n.d.). *www.wodc.nl*. Retrieved from https://www.wodc.nl/binaries/ob194-summary_tcm28-78878.pdf.
11. Anthony, G. Criminal procedure in Israelsome comparative aspects. *University of Pennsylvania law review*. Retrieved from <http://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi>.
12. Arlacchi, P. (2007). *La mafia im prenditrice*. Bologna: IlMulino. Retrieved from <http://www.pinoarlacchi.it/images/stories/files/La%20mafia%20imprenditrice.pdf>.
13. Oilinki, J. (2010). Means Of Detecting And Investigating Corruption Offences And Joint Investigation Teams. *Effective means of investigation and prosecution of corruption*. Bucharest. Retrieved from <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>.
13. Dovydas Vitkauskas Grigoriy Dikov Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human. Council of Europe human rights handbooks. (n.d.). *rm.coe.int*. Retrieved from <https://rm.coe.int/168007ff57>.
14. Dubourg, R., & Prichar, S. (2009). *Organised crime: revenues, economic and social costs, and criminal assets available for seizure*. London: Home Office Online Report. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/organised-crime>.
16. Boda, J., & Kakachia, K. *The Current Status of Police Reform in Georgia*. Retrieved from <https://www.google.com.ua/url>.
17. Bilous, R.V. (2017). Protydiia zlochynam u sferi ekonomiky shliakhom zaprovadzhennia modeli, kerovanoi analitykoii: zarubizhnyi dosvid [Countering crimes in the economy by introducing a model driven by the analyst: foreign experience]. *Tinova ekonomika: svitovi tendentsii ta ukraïnski realii, Shadow economy: world trends and Ukrainian realities*: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. (pp. 154-156). Kyiv [in Ukrainian].
18. Code of Criminal Procedure of the Principality of Monaco. (n.d.). *www.oijj.org*. Retrieved from <http://www.oijj.org/en/docs/general/code>.
19. Smolej, M., & Johnsen, T. Time management of justice systems: a Northern Europe study. *European commission for the efficiency of justice (CEPEJ)*. Retrieved from <https://www.coe.pdf>.

20. The role of the public prosecutor in Germany. The role of the public prosecutor in the European criminal justice systems, Vander Beken. (n.d.). *bim.lbg.ac.at*. Retrieved from http://bim.lbg.ac.at/sites/files/bim/Final_Project_Document_en.pdf.

21. The Criminal Procedure Rules (2014). The Criminal Practice Directions. Contents list of rules and practice directions. (n.d.). *justice.gov.uk*. Retrieved from <http://www.justice.gov.uk.pdf>.

22. Criminal Procedure Code of Luxembourg. French version. (n.d.). *www.unodc.org*. Retrieved from http://www.unodc.org/cld/document/lux/1808/criminal_procedure_code_of_luxembourg.htm.

23. Pre-trial detention in Lithuania. (2013). Communiqué issued after the meeting of the local expert group. Lithuania. (n.d.). *www.fairtrials.org*. Retrieved from https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/130910_Lithuania-PTD_Final_EN.pdf.

24. Rose-Ackerman, S. (2007). Judicial Independence and Corruption. *In Transparency International, Global Corruption Report*. Corruption in Judicial Systems, Cambridge University Press, Cambridge. Retrieved from <http://www.google.com.ua>.

25. Lewis, B. (2001). *What Went Wrong?* Western Impact and Middle Eastern Response, OUP. Retrieved from <http://www.u4.no/recommended...global-corruption-report-corruption...judicial-systems>.

26. European Commission staff working paper: examining the links between organised crime and corruption. (2010). Center for the study of democracy. Brussels. (n.d.). *ec.europa.eu*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/doc.pdf>.

27. Jure Rus. (2015). Effective detection and investigation of corruption. *Head of the investigation*. National Bureau of Investigation. Slovenia. Retrieved from <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>.

28. Sugman Stubbs, K. (2015). Structural Changes in Slovenian Criminal Procedure over the Last 20 Years. *Strukturne spremembe slovenskega kazenskega*. Retrieved from <http://www.pf.uni-lj.si/media/sugman.stubbs.summary.2015.pdf>.

29. Comparative Analysis on Systems of Preliminary Criminal Proceedings in EU Member States. (2006). Reform of Pre-Trial Criminal Proceedings in Croatia Analysis, Comparison, Recommendations and Plan of Action. (n.d.). *bim.lbg.ac.at*. Retrieved from http://bim.lbg.ac.at/sites/files/bim/Final_Project_Document_en.pdf.

30. Criminal Procedure Code of Croatia Zakon o kaznenom postupku - informal consolidated. (2009). (n.d.). *www.google.com.ua*. Retrieved from <https://www.google.com.ua/ur>.

31. Rreshka, D. (2010). Joint investigative teams: a successful tool to investigate corruption. *Effective means of investigation and prosecution of corruption*. Bucharest, Romania, Retrieved from <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>.

32. Centre for Retail Research. (2007). Global Retail Theft Barometer. (n.d.). *globalretailtheftbarometer.com*. Retrieved from <http://www.globalretailtheftbarometer.com>.

33. The French legal system. (2012). Secrétariat général Service des affaires européennes et internationales (SAEI) Département de l'information et de la communication (DICOM). (n.d.). *www.justice.gouv.fr*. Retrieved from http://www.justice.gouv.fr/art_pix/french_legal_system.pdf.

34. Standing, A. (2003). *Rival Views of Organised Crime*. Institute for Security Studies Monograph February. Retrieved from <http://journals.co.za/content/ismono/2003/77/EJC48731>.

35. Opinion of the Prosecutor's Office of the Republic of Bulgaria on questions posed in the Green Paper. (n.d.). *ec.europa.eu*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/files>.

36. The Practice of pre-trial detention in Poland Research report. Co-funded by the Criminal Justice Programme of the European Commission. (2015). Helsinki

foundation for human rights. Warsaw. (n.d.). www.hfhr.pl. Retrieved from http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFHR_PTD_2015_EN.pdf.

37. Penchev, K. (2009). High Administrative Court Rulehev. *The Chairman of the Central Electoral Commit - teeph oned*. Capital. Retrieved from <http://www.izbori2009.com/index.php>.

38. NER launches equipment theft prevention Web site. Mixing technology and security guards at Ahern Rentals. (n.d.). www.rentalpulse.com. Retrieved from <http://www.rentalpulse.com/Articles/tabid/246/ArticleId/7717>.

Стаття надійшла до редколегії 11.04.2018

Zapototskyi A. – Ph.D in Law, Researcher of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine; **ORCID 0000-0003-4965-2862**

Peculiarities of the Initial Stage of the Crimes' Investigation in the Sphere of Construction in Some Foreign States

The article provides analysis of the initial stage of construction crimes investigation in foreign states with proposals as to the improvement of Ukrainian methodology regarding the investigation of the abovementioned crimes. The author stresses the value of specific methods, applied by law enforcement agencies in the USA and the EU states for Ukraine. In these states the organization and the methodology of pre-trial investigation includes collection and analysis of financial documents owned by the construction company and its contracting parties. Analysis of the financial documents is performed by auditors, accountants and economists. In foreign states economists are usually involved not only as experts responsible for relevant examination procedures but also as participants of the investigative teams. One of the best practices proposed for implementation in Ukraine is the establishment of the Unified Register of Construction Equipment thus promoting reimbursement of damage, detection of stolen property and prevention of other crimes. To improve the quality of pre-trial investigations, attention must be paid to the enhancement of investigator's skills, his/her awareness regarding financial and business operations within the specified construction site, acquiring knowledge in the area of accounting, public procurement procedures, taxation and other construction-related issues which may potentially lead to the crime commission. The access to the state registers and other open data sources with the use of the analytical tools including the Intelligence Led Policing is of the extreme importance must be given.

Keywords: initial stage investigation; crimes; construction; investigation team; criminal prosecution; pre-trial investigation.